

પ્રશ્ન 1(અ) [3 ગુણ]

રેખીય ડેટા સ્ટ્રક્ચર વ્યાખ્યાયિત કરો અને તેના ઉદાહરણો આપો.

જવાબ:

રેખીય ડેટા સ્ટ્રક્ચર એ એલિમેન્ટ્સનો એવો સંગ્રહ છે કે જેમાં દરેક એલિમેન્ટની પહેલાં અને પછી એક જ એલિમેન્ટ હોય છે (સિવાય કે પ્રથમ અને છેલ્લા એલિમેન્ટ).

કોષ્ટક: રેખીય ડેટા સ્ટ્રક્ચરના ઉદાહરણો

ડેટા સ્ટ્રક્ચર	વર્ણન
Array	નિશ્ચિત સાઈઝનો એલિમેન્ટ્સનો સંગ્રહ જે ઇન્ડેક્સ દ્વારા ઍક્સેસ થાય છે
Linked List	નોડ્સની શ્રેણી જેમાં ડેટા અને આગળના નોડનો રેફરન્સ હોય છે
Stack	LIFO (લાસ્ટ ઇન ફર્સ્ટ આઉટ) સ્ટ્રક્ચર
Queue	FIFO (ફર્સ્ટ ઇન ફર્સ્ટ આઉટ) સ્ટ્રક્ચર

મેમરી ટ્રીક: "ALSQ એ લાઈનમાં છે"

પ્રશ્ન 1(બ) [4 ગુણ]

ટાઈમ અને સ્પેસ કોમ્પ્લેક્સિટી વ્યાખ્યાયિત કરો.

જવાબ:

ટાઈમ અને સ્પેસ કોમ્પ્લેક્સિટી એલ્ગોરિથમની કાર્યક્ષમતાને એક્ઝિક્યુશન ટાઈમ અને મેમરી વપરાશના સંદર્ભમાં માપે છે, જેમ ઇનપુટ સાઈઝ વધે છે.

કોષ્ટક: કોમ્પ્લેક્સિટી કમ્પેરિઝન

કોમ્પ્લેક્સિટી પ્રકાર	વ્યાખ્યા	માપન	મહત્વ
ટાઈમ કોમ્પ્લેક્સિટી	એલ્ગોરિથમના એક્ઝિક્યુશન ટાઈમને ઇનપુટ સાઈઝના ફંક્શન તરીકે માપે છે	બિગ O નોટેશન ($O(n)$, $O(1)$, $O(n^2)$)	એલ્ગોરિથમ કેટલી ઝડપથી ચાલે છે તે નક્કી કરે છે
સ્પેસ કોમ્પ્લેક્સિટી	એલ્ગોરિથમને જરૂરી મેમરી સ્પેસને ઇનપુટ સાઈઝના ફંક્શન તરીકે માપે છે	બિગ O નોટેશન ($O(n)$, $O(1)$, $O(n^2)$)	એલ્ગોરિથમને કેટલી મેમરી જોઈએ છે તે નક્કી કરે છે

મેમરી ટ્રીક: "TS: ટાઈમ-સ્પેસ અને સ્પેસ-સ્ટોરેજ"

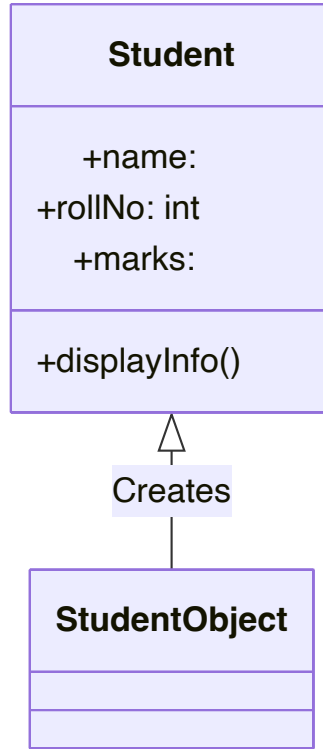
પ્રશ્ન 1(ક) [7 ગુણ]

ક્લાસ અને ઓબ્જેક્ટ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

ક્લાસ અને ઓબ્જેક્ટ એ OOP ના મૂળભૂત કોન્સેપ્ટ છે જ્યાં ક્લાસ એ એટ્રિબ્યુટ્સ અને મિથોડ્સ ધરાવતા ઓબ્જેક્ટ બનાવવા માટેના ટેમ્પલેટ છે.

ડાયાગ્રામ: ક્લાસ અને ઓબ્જેક્ટ રિલેશનશિપ

કોડ ઉદાહરણ:

```

class Student:
    def __init__(self, name, rollNo, marks):
        self.name = name
        self.rollNo = rollNo
        self.marks = marks

    def displayInfo(self):
        print(f"Name: {self.name}, Roll No: {self.rollNo}, Marks: {self.marks}")

# ઓબ્જેક્ટ બનાવવા
student1 = Student("રાજ", 101, 85.5)
student1.displayInfo()
  
```

- **ક્લાસ:** એટ્રિબ્યુટ્સ (name, rollNo, marks) અને મેથડ્સ (displayInfo) વ્યાખ્યાયિત કરતા બ્લુપ્રિન્ટ
- **ઓબ્જેક્ટ:** ક્લાસથી બનાવેલ ઇન્સ્ટન્સ (student1) જેમાં ચોક્કસ વેલ્યુઝ હોય છે

મેમરી ટ્રીક: "CAR - ક્લાસ એટ્રિબ્યુટ્સ અને રુટિન્સ વ્યાખ્યાયિત કરે છે"

પ્રશ્ન 1(ક) OR [7 ગુણ]

ઇન્સ્ટેન્સ મેથડ, ક્લાસ મેથડ અને સ્ટેટિક મેથડ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

Python ત્રણ પ્રકારની મેથડ્સને સપોર્ટ કરે છે: ઇન્સ્ટન્સ, ક્લાસ અને સ્ટેટિક મેથડ, દરેક અલગ હેતુ માટે વપરાય છે.

કોષ્ટક: મેથડ પ્રકારોની તુલના

મેથડ પ્રકાર	ડેકોરેટર	પ્રથમ પેરામીટર	હેતુ	એક્સેસ
ઇન્સ્ટન્સ મેથડ	કોઈ નહીં	self	ઇન્સ્ટન્સ ડેટા પર કામ કરે	ઇન્સ્ટન્સ સ્ટેટને એક્સેસ/મોડિફાઇ કરી શકે
ક્લાસ મેથડ	@classmethod	cls	ક્લાસ ડેટા પર કામ કરે	ક્લાસ સ્ટેટને એક્સેસ/મોડિફાઇ કરી શકે
સ્ટેટિક મેથડ	@staticmethod	કોઈ નહીં	યુટિલિટી ફંક્શન્સ	ઇન્સ્ટન્સ કે ક્લાસ સ્ટેટને એક્સેસ કરી શકતી નથી

કોડ ઉદાહરણ:

```
class Student:
    school = "ABC School" # ક્લાસ વેરિએબલ

    def __init__(self, name):
        self.name = name # ઇન્સ્ટન્સ વેરિએબલ

    def instance_method(self): # ઇન્સ્ટન્સ મેથડ
        return f"Hi {self.name} from {self.school}"

    @classmethod
    def class_method(cls): # ક્લાસ મેથડ
        return f"School is {cls.school}"

    @staticmethod
    def static_method(): # સ્ટેટિક મેથડ
        return "This is a utility function"
```

મેમરી ટ્રીક: "ICS: ઇન્સ્ટન્સ-Self, ક્લાસ-Cls, સ્ટેટિક-Solo"

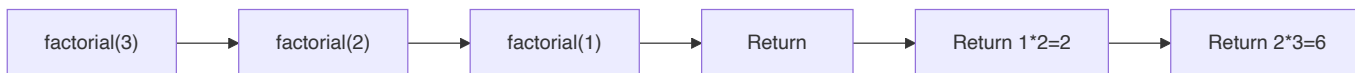
પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]

રીકર્સીવ ફંક્શન નો કોંસેપ્ટ સમજાવો.

જવાબ:

રિકર્સિવ ફંક્શન એ એવું ફંક્શન છે જે પોતાની એક્ઝિક્યુશન દરમિયાન સમાન સમસ્યાના નાના ઉદાહરણોને હલ કરવા માટે પોતાને જ કૉલ કરે છે.

ડાયાગ્રામ: રિકર્સિવ ફંક્શન એક્ઝિક્યુશન

મેમરી ટ્રીક: "BASE અને RECURSE - બેઝ કેસ સ્ટોપ્સ, રિકર્સન રિપીટ્સ"

પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]

સ્ટેક અને ક્યુ વ્યાખ્યાયિત કરો.

જવાબ:

સ્ટેક અને ક્યુ એ લીનિયર ડેટા સ્ટ્રક્ચર છે જેમાં ડેટા ઇન્સર્શન અને રિમૂવલ માટે અલગ એક્સેસ પેટર્ન છે.

કોષ્ટક: સ્ટેક વિ. ક્યુ

ફીચર	સ્ટેક	ક્યુ
એક્સેસ પેટર્ન	LIFO (લાસ્ટ ઇન ફર્સ્ટ આઉટ)	FIFO (ફર્સ્ટ ઇન ફર્સ્ટ આઉટ)
ઓપરેશન્સ	પુશ (ઇન્સર્ટ), પોપ (રિમૂવ)	એનક્યુ (ઇન્સર્ટ), ડિક્યુ (રિમૂવ)
એક્સેસ પોઇન્ટ્સ	સિંગલ એન્ડ (ટોપ)	ટુ એન્ડ્સ (ફ્રન્ટ, રિયર)
વિઝ્યુઅલાઇઝેશન	ઊભા થાંભલામાં ગોઠવેલી થાળીઓ જેવું	લાઇનમાં ઊભેલા લોકો જેવું
એપ્લિકેશન્સ	ઇન્કશન કૉલ્સ, અનડુ ઓપરેશન્સ	પ્રિન્ટ જોબ્સ, પ્રોસેસ શેડ્યુલિંગ

મેમરી ટ્રીક: "SLIFF vs QFIFF - સ્ટેક-LIFO vs ક્યુ-FIFO"

પ્રશ્ન 2(ક) [7 ગુણ]

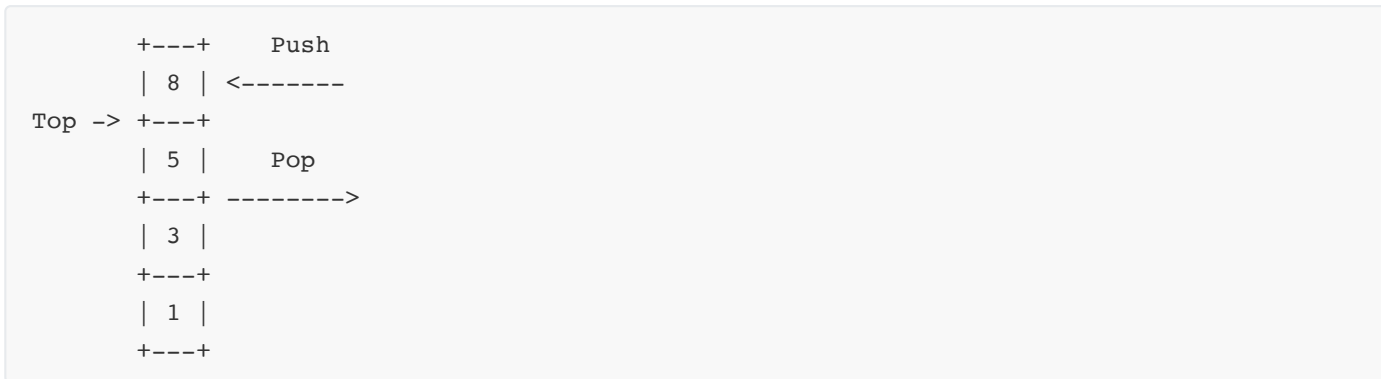
સ્ટેક ના બેઝિક ઓપરેશન સમજાવો.

જવાબ:

સ્ટેક ઓપરેશન્સ LIFO (લાસ્ટ ઇન ફર્સ્ટ આઉટ) સિદ્ધાંતને અનુસરે છે અને નીચેના મૂળભૂત ઓપરેશન્સ ધરાવે છે:

કોષ્ટક: સ્ટેક ઓપરેશન્સ

ઓપરેશન	વર્ણન	ટાઇમ કોમ્પ્લેક્સિટી
પુશ	ટોપ પર એલિમેન્ટ ઇન્સર્ટ કરવું	O(1)
પોપ	ટોપથી એલિમેન્ટ રિમૂવ કરવું	O(1)
પીક/ટોપ	રિમૂવ કર્યા વિના ટોપ એલિમેન્ટ જોવું	O(1)
isEmpty	ચેક કરવું કે સ્ટેક ખાલી છે કે નહીં	O(1)
isFull	ચેક કરવું કે સ્ટેક ભરેલો છે કે નહીં (અરે ઇમ્પ્લિમેન્ટેશન માટે)	O(1)

ડાયાગ્રામ: સ્ટેક ઓપરેશન્સ

કોડ ઉદાહરણ:

```
class Stack:
    def __init__(self):
        self.items = []

    def push(self, item):
        self.items.append(item)

    def pop(self):
        if not self.isEmpty():
            return self.items.pop()

    def peek(self):
        if not self.isEmpty():
            return self.items[-1]

    def isEmpty(self):
        return len(self.items) == 0
```

મેમરી ટ્રીક: "PIPES - Push In, Pop Exit, See top"

પ્રશ્ન 2(અ) OR [3 ગુણ]

સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ વ્યાખ્યાયિત કરો.

જવાબ:

સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ એ એક લીનિયર ડેટા સ્ટ્રક્ચર છે જેમાં નોડ્સનો કલેક્શન હોય છે જ્યાં દરેક નોડમાં ડેટા અને આગળના નોડનો રેફરન્સ હોય છે.

સાચાગ્રામ: સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ

+-----+	+-----+	+-----+	+-----+
Data:10	Data:20	Data:30	Data:40
Next:-- --->	Next:-- --->	Next:-- --->	Next:/0
+-----+	+-----+	+-----+	+-----+
Head Node			Tail Node

મેમરી ટ્રીક: "DNL - ડેટા અને નેક્સ્ટ લિંક"

પ્રશ્ન 2(બ) OR [4 ગુણ]

કયુ ઉપર એનકયુ ડીકયુ ઓપરેશન સમજાવો.

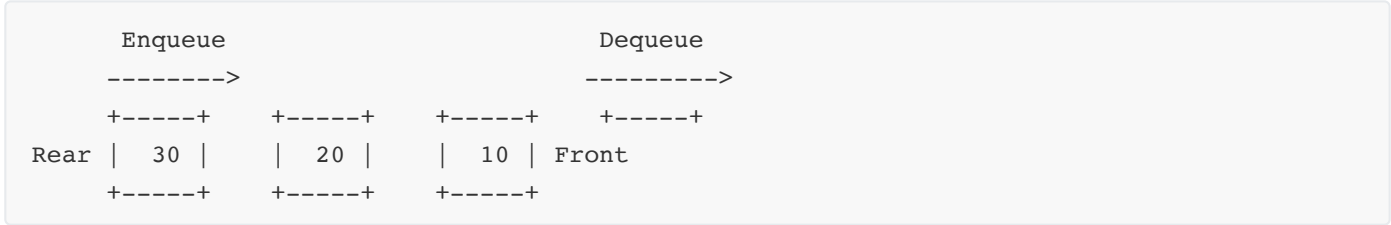
જવાબ:

એનકયુ અને ડીકયુ કયુ ડેટા સ્ટ્રક્ચરમાં એલિમેન્ટ્સ ઉમેરવા અને કાઢવા માટેના મુખ્ય ઓપરેશન્સ છે.

કોષ્ટક: કયુ ઓપરેશન્સ

ઓપરેશન	વર્ણન	ઇમ્પ્લિમેન્ટેશન	ટાઇમ કોમ્પ્લેક્સિટી
એનક્યુ	રિયર એન્ડ પર એલિમેન્ટ ઉમેરવું	<code>queue.append(element)</code>	$O(1)$
ડિક્યુ	ફ્રન્ટ એન્ડથી એલિમેન્ટ કાઢવું	<code>element = queue.pop(0)</code>	લિંકડ લિસ્ટ સાથે $O(1)$, એરે સાથે $O(n)$

સાચાગ્રામ: ક્યુ ઓપરેશન્સ

મેમરી ટ્રીક: "ERfDFr - Enqueue at Rear, Dequeue from Front"

પ્રશ્ન 2(ક) OR [7 ગુણ]

$A+B/C+D$ પદ ને પોસ્ટફિક્સ મા ફેરવો અને STACK નો ઉપયોગ કરીને A,B,C અને D ની કોઈ ચક્રમત ધારીને એનુ મુલ્ય શોધો.

જવાબ:

" $A+B/C+D$ " એક્સપ્રેશનને પોસ્ટફિક્સમાં કન્વર્ટ કરીને સ્ટેકનો ઉપયોગ કરીને તેનું મૂલ્યાંકન કરવું:

સ્ટેપ 1: પોસ્ટફિક્સમાં કન્વર્ટ કરવું

કોષ્ટક: ઇનફિક્સથી પોસ્ટફિક્સ કન્વર્ઝન

સિમ્બોલ	સ્ટેક	આઉટપુટ	એક્શન
A		A	આઉટપુટમાં ઉમેરો
+	+	A	સ્ટેકમાં પુશ કરો
B	+	A B	આઉટપુટમાં ઉમેરો
/	+ /	A B	સ્ટેકમાં પુશ કરો (ઉચ્ચ પ્રિસિડન્સ)
C	+ /	A B C	આઉટપુટમાં ઉમેરો
+	+	A B C /	ઉચ્ચ/સમાન પ્રિસિડન્સના બધા ઓપરેટર્સ પોપ કરો, + પુશ કરો
D	+	A B C / + D	આઉટપુટમાં ઉમેરો
End		A B C / + D +	બાકીના ઓપરેટર્સ પોપ કરો

ફાઇનલ પોસ્ટફિક્સ: $A B C / + D +$

સ્ટેપ 2: વેલ્યુઝ $A=5$, $B=10$, $C=2$, $D=3$ સાથે મૂલ્યાંકન કરવું

કોષ્ટક: પોસ્ટફિક્સ ઇવેલ્યુએશન

સિમ્બોલ	સ્ટેક	કેલ્ક્યુલેશન
5 (A)	5	વેલ્યુ પુશ કરો
10 (B)	5, 10	વેલ્યુ પુશ કરો
2 (C)	5, 10, 2	વેલ્યુ પુશ કરો
/	5, 5	$10/2 = 5$
+	10	$5+5 = 10$
3 (D)	10, 3	વેલ્યુ પુશ કરો
+	13	$10+3 = 13$

રિઝલ્ટ: 13

મેમરી ટ્રીક: "PC-SE - પુશ ઓપરેન્ડ્સ, કેલ્ક્યુલેટ ઓપરેટર્સ પર, સ્ટેક બધું સ્ટોર કરે"

પ્રશ્ન 3(અ) [3 ગુણ]

લિંક્ડ લિસ્ટ ના ઉપયોગો લખો.

જવાબ:

લિંક્ડ લિસ્ટ એ વર્સેટાઇલ ડેટા સ્ટ્રક્ચર છે જેના ઘણા વ્યવહારિક ઉપયોગો છે.

કોષ્ટક: લિંક્ડ લિસ્ટના ઉપયોગો

એપ્લિકેશન	શા માટે લિંક્ડ લિસ્ટ વપરાય છે
ડાયનેમિક મેમરી એલોકેશન	રિએલોકેશન વિના કાર્યક્ષમ ઇન્સર્શન/ડિલીશન
સ્ટેક અને ક્યુ ઇમ્પ્લિમેન્ટેશન	જરૂરિયાત મુજબ વધી અને ઘટી શકે છે
અનડુ ઇન્કશનાલિટી	હિસ્ટરીમાંથી ઓપરેશન્સ સરળતાથી ઉમેરી/કાઢી શકાય છે
હેશ ટેબલ્સ	ચેઇનિંગ દ્વારા કોલિઝન હેન્ડલિંગ માટે
મ્યુઝિક પ્લેલિસ્ટ	ગીતો વચ્ચે સરળ નેવિગેશન (આગળ/પાછળ)

મેમરી ટ્રીક: "DSUHM - ડાયનેમિક એલોકેશન, સ્ટેક & ક્યુ, અનડુ, હેશ ટેબલ્સ, મ્યુઝિક પ્લેયર"

પ્રશ્ન 3(બ) [4 ગુણ]

પાયથનમાં સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ કેવી રીતે બનાવી શકાય એ સમજાવો.

જવાબ:

પાયથનમાં સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ બનાવવા માટે નોડ ક્લાસ ડિફાઇન કરવી અને બેઝિક ઓપરેશન્સ ઇમ્પ્લિમેન્ટ કરવા પડે છે.

કોડ ઉદાહરણ:

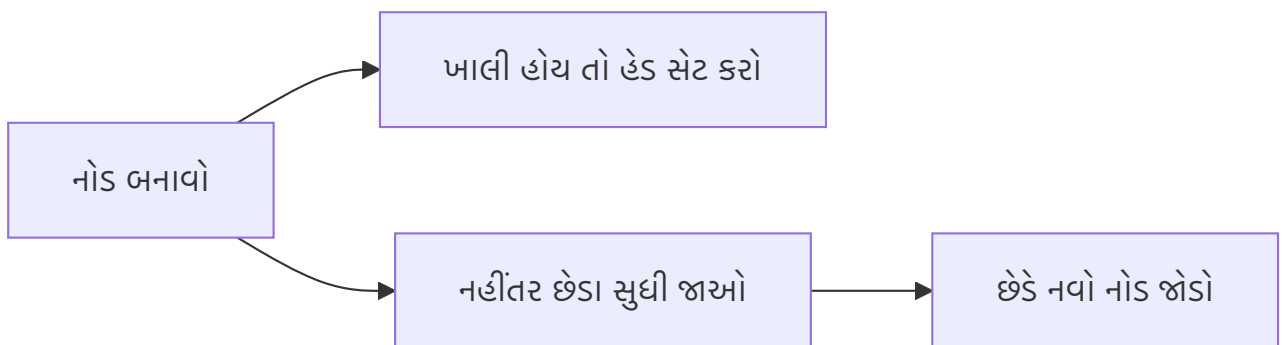
```
class Node:
```

```
def __init__(self, data):
    self.data = data
    self.next = None

class LinkedList:
    def __init__(self):
        self.head = None

    def append(self, data):
        new_node = Node(data)
        # જો લિસ્ટ ખાલી હોય, તો નવા નોડને હેડ તરીકે સેટ કરો
        if self.head is None:
            self.head = new_node
            return
        # છેલ્લે સુધી ટ્રેવર્સ કરીને નોડ ઉમેરો
        last = self.head
        while last.next:
            last = last.next
        last.next = new_node
```

સાચાગ્રામ: લિંક્ડ લિસ્ટ બનાવવી

મેમરી ટ્રીક: "CHEN - Create nodes, Head first, End attachment, Next pointers"

પ્રશ્ન 3(ક) [7 ગુણ]

સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ ની શરૂઆતમાં અને અંતમાં નવા નોડ ઉમેરવાનો કોડ લખો.

જવાબ:

સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટની શરૂઆત અને અંતમાં નોડ ઉમેરવા માટે અલગ અલગ અભિગમની જરૂર પડે છે.

કોડ ઉદાહરણ:

```
class Node:
    def __init__(self, data):
        self.data = data
        self.next = None

class LinkedList:
    def __init__(self):
        self.head = None
```



```

# શરૂઆતમાં ઉમેરવું (prepend)
def insert_at_beginning(self, data):
    new_node = Node(data)
    new_node.next = self.head
    self.head = new_node

# અંતમાં ઉમેરવું (append)
def insert_at_end(self, data):
    new_node = Node(data)
    # જો ખાલી લિસ્ટ હોય
    if self.head is None:
        self.head = new_node
        return

    # છેલ્લા નોડ સુધી ટ્રેવર્સ કરો
    current = self.head
    while current.next:
        current = current.next

    # નવો નોડ જોડો
    current.next = new_node

```

સાચાગ્રામ: ઇન્સર્શન ઓપરેશન્સ

Insert at Beginning:	Insert at End:
<pre> +-----+ +-----+ New Node -----> Head +-----+ +-----+ </pre>	<pre> +-----+ +-----+ +-----+ Head -----> ... -----> New Node +-----+ +-----+ +-----+ </pre>

મેમરી ટ્રીક: "BEN - Beginning is Easy and Next-based, End Needs traversal"

પ્રશ્ન 3(અ) OR [3 ગુણ]

સિંગલી લિંકડ મા રહેલ નોડ ની સંખ્યા ગણવા માટેનો કોડ લખો.

જવાબ:

નોડની સંખ્યા ગણવા માટે હેડથી ટેઇલ સુધી આખી લિંકડ લિસ્ટ ટ્રેવર્સ કરવી પડે છે.

કોડ ઉદાહરણ:

```

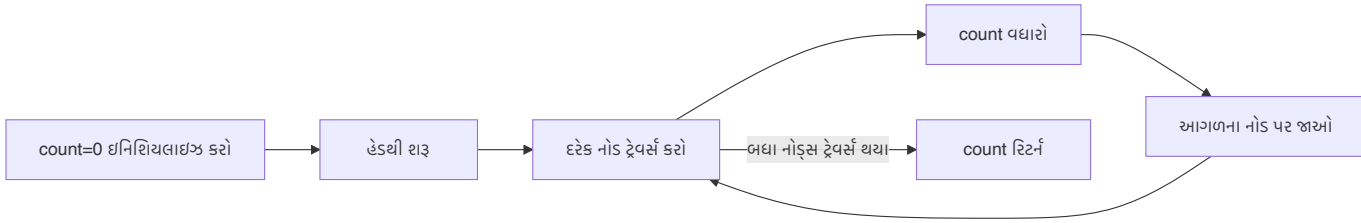
def count_nodes(self):
    count = 0
    current = self.head

    # લિસ્ટને ટ્રેવર્સ કરો અને નોડ્સ ગણો
    while current:
        count += 1
        current = current.next

    return count

```

ડાયાગ્રામ: નોડ્સ ગણવા

મેમરી ટ્રીક: "CIT - Count Incrementally while Traversing"

પ્રશ્ન 3(બ) OR [4 ગુણ]

કોલમ એ અને કોલમ બી ના યોગ્ય વિકલ્પ જોડો.

જવાબ:

વિવિધ લિંક્ડ લિસ્ટ પ્રકારો અને તેમના લક્ષણો વચ્ચેનું મેચિંગ:

કોષ્ટક: લિંક્ડ લિસ્ટ પ્રકારો અને લક્ષણોનું મેચિંગ

કોલમ એ	કોલમ બી	મેચ
1. સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ	c. નોડ્સમાં ડેટા અને આગામી નોડનો સંદર્ભ હોય છે	1-c
2. ડબલી લિંક્ડ લિસ્ટ	d. નોડ્સમાં આગામી અને પાછલા બંને નોડ્સનો ડેટા અને સંદર્ભ હોય છે	2-d
3. સર્ક્યુલર લિંક્ડ લિસ્ટ	b. નોડ્સ એક લૂપ બનાવે જેમા છેલ્લો નોડ પ્રથમ નોડ તરફ નિર્દેશ કરે	3-b
4. લિંક્ડ લિસ્ટ નો એક નોડ	a. મૂળભૂત એકમ કે જેમા ડેટા અને સંદર્ભ હોય	4-a

ડાયાગ્રામ: વિવિધ લિંક્ડ લિસ્ટ પ્રકારો

સિંગલી લિંક્ડ: A->B->C->D->null
 ડબલી લિંક્ડ: A<->B<->C<->D<->null
 સર્ક્યુલર લિંક્ડ: A->B->C->D->+
 ^ |
 +-----+

મેમરી ટ્રીક: "SDCN - Single-Direction, Double-Direction, Circular-Connection, Node-Component"

પ્રશ્ન 3(ક) OR [7 ગુણ]

સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટ મા પ્રથમ અને છેલ્લો નોડ ને કાઢી નાખવાનું સમજાવો.

જવાબ:

સિંગલી લિંક્ડ લિસ્ટમાંથી નોડ કાઢવાની જટિલતા પોઝિશન (પ્રથમ વિ. છેલ્લો) પર આધારિત હોય છે.

કોષ્ટક: ડિલીશન કંપેરિઝન

પોઝિશન	અભિગમ	ટાઇમ કોમ્પ્લેક્સિટી	સ્પેશિયલ કેસ
પ્રથમ નોડ	હેડ પોઇન્ટર બદલો	O(1)	ચેક કરો કે લિસ્ટ ખાલી છે કે નહીં
છેલ્લો નોડ	બીજા છેલ્લા નોડ સુધી ટ્રેવર્સ કરો	O(n)	સિંગલ નોડ લિસ્ટ હેન્ડલ કરો

કોડ ઉદાહરણ:

```
def delete_first(self):
    # ચેક કરો કે લિસ્ટ ખાલી છે કે નહીં
    if self.head is None:
        return

    # હેડને બીજા નોડ પર અપડેટ કરો
    self.head = self.head.next

def delete_last(self):
    # ચેક કરો કે લિસ્ટ ખાલી છે કે નહીં
    if self.head is None:
        return

    # જો માત્ર એક જ નોડ હોય
    if self.head.next is None:
        self.head = None
        return

    # બીજા છેલ્લા નોડ સુધી ટ્રેવર્સ કરો
    current = self.head
    while current.next.next:
        current = current.next

    # છેલ્લો નોડ દૂર કરો
    current.next = None
```

ડાયાગ્રામ: ડિલીશન ઓપરેશન્સ

Delete First:

```
+-----+ +-----+
| Head|---->| Next|  =>
+-----+ +-----+
```

Delete Last:

```
+-----+ +-----+ +-----+
| Head|---->| Next|---->| Last|  =>
+-----+ +-----+ +-----+
+-----+ +-----+
| Head|---->| Next|--X
+-----+ +-----+
```

મેમરી ટ્રીક: "FELO - First is Easy, Last needs One-before-last"

પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]

ડબ્લી લિંકડ લિસ્ટ નો કોન્સેપ્ટ સમજાવો.

જવાબ:

ડબલી લિંક્ડ લિસ્ટ એ બાયડાયરેક્શનલ લીનિયર ડેટા સ્ટ્રક્ચર છે જેમાં નોડ્સમાં ડેટા, અગાઉના, અને આગળના રેફરન્સ હોય છે.

ડાયાગ્રામ: ડબલી લિંક્ડ લિસ્ટ

+-----+	+-----+	+-----+
prev data next	prev data next	prev data next
NULL<----- 10 -----><----- 20 -----><----- 30 ----->NULL		
+-----+	+-----+	+-----+

મેમરી ટ્રીક: "PDN - Previous, Data, Next"

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

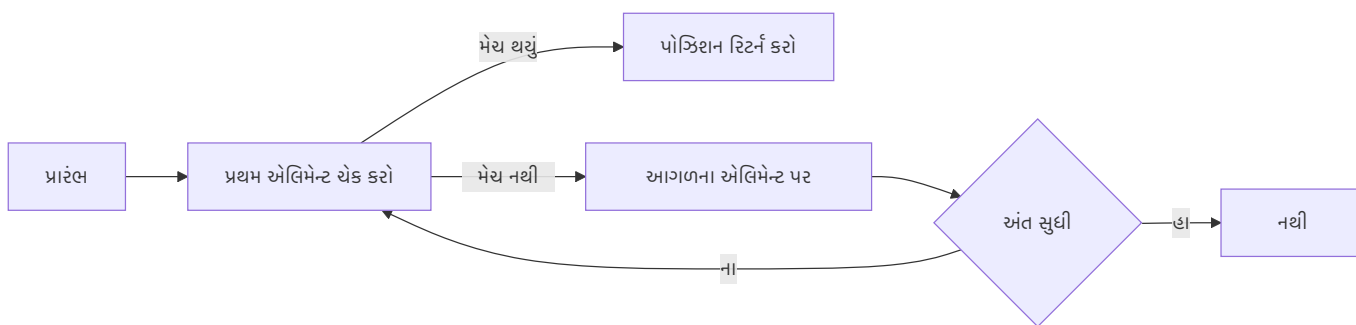
લિનિયર સર્ચ નો કોન્સેપ્ટ સમજાવો.

જવાબ:

લિનિયર સર્ચ એ સરળ સિક્વેન્શિયલ સર્ચ અલ્ગોરિધમ છે જે ટાર્ગેટ શોધવા માટે એક પછી એક દરેક એલિમેન્ટ ચેક કરે છે.

કોષ્ટક: લિનિયર સર્ચ લક્ષણો

પાસું	વર્ણન
કાર્યપ્રણાલી	શરૂઆતથી અંત સુધી ક્રમશઃ દરેક એલિમેન્ટ ચેક કરો
ટાઇમ કોમ્પ્લેક્સિટી	$O(n)$ - વર્સ્ટ અને એવરેજ કેસ
બેસ્ટ કેસ	$O(1)$ - પ્રથમ પોઝિશન પર એલિમેન્ટ મળે
અનુકૂળતા	નાના લિસ્ટ અથવા અનસોર્ટેડ ડેટા માટે
ફાયદો	સરળ ઇમ્પ્લિમેન્ટેશન, કોઈપણ કલેક્શન પર કામ કરે છે

ડાયાગ્રામ: લિનિયર સર્ચ પ્રોસેસ

મેમરી ટ્રીક: "SCENT - Search Consecutively Each element until Target"

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

બાયનરી સર્ચ અલ્ગોરિધમ ઇમ્પ્લીમેન્ટ કરવા માટેનો કોડ લખો.

જવાબ:

બાયનરી સર્ચ એક કાર્યક્ષમ અલ્ગોરિધમ છે જે સર્ચ ઇન્ટરવલને વારંવાર અડધા ભાગમાં વિભાજિત કરીને સોર્ટેડ એરેમાં એલિમેન્ટ્સ શોધે છે.

કોડ ઉદાહરણ:

```
def binary_search(arr, target):
    left = 0
    right = len(arr) - 1

    while left <= right:
        mid = (left + right) // 2

        # ચેક કરો કે ટાર્ગેટ મિડ પર છે કે નહીં
        if arr[mid] == target:
            return mid

        # જો ટાર્ગેટ મોટો હોય, તો ડાબા ભાગને અવગણો
        elif arr[mid] < target:
            left = mid + 1

        # જો ટાર્ગેટ નાનો હોય, તો જમણા ભાગને અવગણો
        else:
            right = mid - 1

    # ટાર્ગેટ નથી મળ્યો
    return -1
```

ડાયાગ્રામ: બાયનરી સર્ચ પ્રોસેસ

Array: [10, 20, 30, 40, 50, 60, 70]
Search: 40

Step 1: mid = 3, arr[mid] = 40 (મળી ગયું!)

left		right
[10, 20, 30, 40, 50, 60, 70]		
	^	
	mid	

મેમરી ટ્રીક: "MCLR - Middle Compare, Left or Right adjust"

પ્રશ્ન 4(અ) OR [3 ગુણ]

સિલેક્શન સોર્ટ અલ્ગોરિધમ નો કોન્સેપ્ટ સમજાવો.

જવાબ:

સિલેક્શન સોર્ટ એ સરળ કમ્પેરિઝન-બેઝ્ડ સોર્ટિંગ અલ્ગોરિધમ છે જે એરેને સોર્ટેડ અને અનસોર્ટેડ રીજનમાં વિભાજિત કરે છે.

કોષ્ટક: સિલેક્શન સોર્ટ લક્ષણો

પાસું	વર્ણન
અભિગમ	અનસોર્ટેડ ભાગમાંથી મિનિમમ એલિમેન્ટ શોધો અને શરૂઆતમાં મૂકો
ટાઇમ કોમ્પ્લેક્સિટી	$O(n^2)$ - વર્સ્ટ, એવરેજ, અને બેસ્ટ કેસ
સ્પેસ કોમ્પ્લેક્સિટી	$O(1)$ - ઇન-પ્લેસ સોર્ટિંગ
સ્ટેબિલિટી	સ્ટેબલ નથી (સમાન એલિમેન્ટ્સનો રિલેટિવ ઓર્ડર બદલાઈ શકે)
ફાયદો	સરળ ઇમ્પ્લિમેન્ટેશન સાથે મિનિમલ મેમરી વપરાશ

મેમરી ટ્રીક: "FSMR - Find Smallest, Move to Right position, Repeat"

પ્રશ્ન 4(બ) OR [4 ગુણ]

બબલ સોર્ટ મેથડ સમજાવો.

જવાબ:

બબલ સોર્ટ એ સરળ સોર્ટિંગ અલ્ગોરિધમ છે જે વારંવાર લિસ્ટમાં આગળ વધે છે, આસપાસના એલિમેન્ટ્સની તુલના કરે છે, અને જો તેઓ ખોટા ક્રમમાં હોય તો તેમને સ્વેપ કરે છે.

કોષ્ટક: બબલ સોર્ટ લક્ષણો

પાસું	વર્ણન
અભિગમ	આસપાસના એલિમેન્ટ્સની વારંવાર તુલના કરો અને જરૂર પડે તો સ્વેપ કરો
પાસ	n એલિમેન્ટ્સ માટે $(n-1)$ પાસ
ટાઇમ કોમ્પ્લેક્સિટી	$O(n^2)$ - વર્સ્ટ અને એવરેજ કેસ, $O(n)$ - બેસ્ટ કેસ
સ્પેસ કોમ્પ્લેક્સિટી	$O(1)$ - ઇન-પ્લેસ સોર્ટિંગ
ઓપ્ટિમાઇઝેશન	જો કોઈ પાસમાં સ્વેપ ન થાય તો અર્લી ટર્મિનેશન

ડાયાગ્રામ: બબલ સોર્ટ પ્રોસેસ

Array: [5, 3, 8, 4, 2]

Pass 1: [3, 5, 4, 2, 8]
^_^ ^_^ ^_^

Pass 2: [3, 4, 2, 5, 8]
^_^ ^_^

Pass 3: [3, 2, 4, 5, 8]
^_^

Pass 4: [2, 3, 4, 5, 8] (સોર્ટેડ)
^_^

મેમરી ટ્રીક: "CABS - Compare Adjacent, Bubble-up Swapping"

પ્રશ્ન 4(ક) OR [7 ગુણ]

ઉદાહરણ સાથે ક્વિક સોર્ટ મેથડનું વર્કિંગ સમજાવો.

જવાબ:

ક્વિક સોર્ટ એ કાર્યક્ષમ ડિવાઇડ-એન્ડ-કોન્કર સોર્ટિંગ અલ્ગોરિથમ છે જે પિવોટ એલિમેન્ટ પસંદ કરીને અને એરેને પાર્ટિશન કરીને કામ કરે છે.

કોષ્ટક: ક્વિક સોર્ટ સ્ટેપ્સ

સ્ટેપ	વર્ણન
1	એરેમાંથી પિવોટ એલિમેન્ટ પસંદ કરો
2	પાર્ટિશન: એલિમેન્ટ્સને ફરીથી ગોઠવો (પિવોટથી નાના ડાબી બાજુ, મોટા જમણી બાજુ)
3	પિવોટની ડાબી અને જમણી બાજુના સબએરે પર રિકર્સિવલી ક્વિક સોર્ટ લાગુ કરો

એરે [7, 2, 1, 6, 8, 5, 3, 4] સાથે ઉદાહરણ:

Pivot: 4

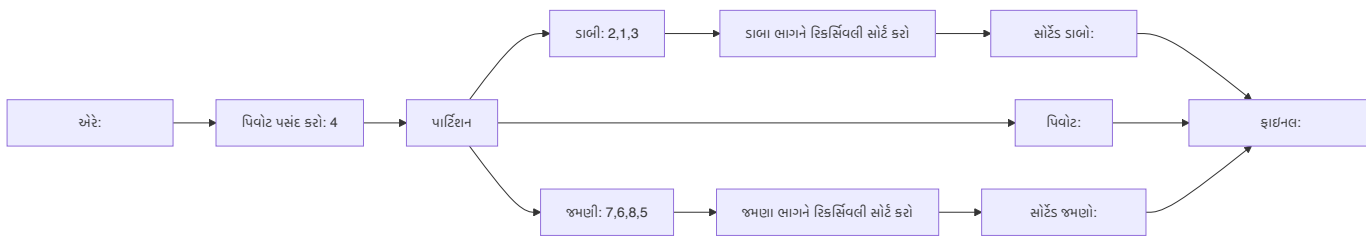
After partition: [2, 1, 3] 4 [7, 6, 8, 5]
Left P Right

Recursively sort left: [1] 2 [3] → [1, 2, 3]

Recursively sort right: [5] 7 [6, 8] → [5, 6, 7, 8]

Final sorted array: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]

ડાયાગ્રામ: ક્વિક સોર્ટ પાર્ટિશનિંગ

મેમરી ટ્રીક: "PPR - Pivot, Partition, Recursive divide"

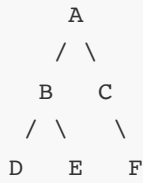
પ્રશ્ન 5(અ) [3 ગુણ]

બાયનરી ટ્રી સમજાવો.

જવાબ:

બાયનરી ટ્રી એ એક હાયરાર્કિકલ ડેટા સ્ટ્રક્ચર છે જેમાં દરેક નોડને વધુમાં વધુ બે ચિલ્ડ્રન હોય છે જેને લેફ્ટ અને રાઇટ ચાઇલ્ડ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ડાયાગ્રામ: બાયનરી ટ્રી

કોષ્ટક: બાયનરી ટ્રી પ્રોપર્ટીઝ

પ્રોપર્ટી	વર્ણન
નોડ	ડેટા અને લેફ્ટ અને રાઇટ ચિલ્ડ્રનના રેફરન્સ ધરાવે છે
ડેપ્થ	રૂટથી નોડ સુધીના પાથની લંબાઈ
હાઇટ	નોડથી લીફ સુધીના સૌથી લાંબા પાથની લંબાઈ
બાયનરી ટ્રી	દરેક નોડને વધુમાં વધુ 2 ચિલ્ડ્રન હોય છે

મેમરી ટ્રીક: "RLTM - Root, Left, Two, Maximum"

પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]

ટ્રી ના સંદર્ભમાં મા રૂટ, પાથ, પેરેન્ટ અને ચિલ્ડ્રન પદો વ્યાખ્યાયિત કરો.

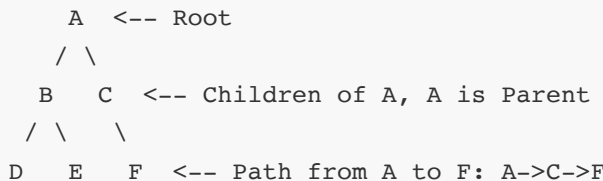
જવાબ:

ટ્રીમાં હાયરાર્કીમાં નોડ્સ વચ્ચેના સંબંધોને વર્ણવવા માટે ચોક્કસ શબ્દાવલી છે.

કોષ્ટક: ટ્રી શબ્દાવલી

પદ	વ્યાખ્યા
રૂટ	ટ્રીનો સૌથી ઉપરનો નોડ જેને કોઈ પેરેન્ટ નથી હોતા
પાથ	એક નોડથી બીજા નોડ સુધી એજ દ્વારા જોડાયેલા નોડ્સનો સિક્વન્સ
પેરેન્ટ	એક અથવા વધુ ચાઇલ્ડ્રન નોડ્સ ધરાવતો નોડ
ચિલ્ડ્રન	પેરેન્ટ નોડથી સીધા જોડાયેલા નોડ્સ

ડાયાગ્રામ: ટ્રી શબ્દાવલી

મેમરી ટ્રીક: "RPPC - Root at Top, Path connects, Parent above, Children below"

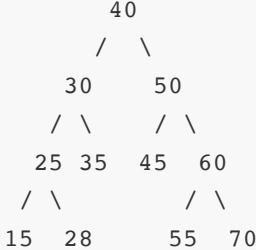
પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]

નીચે આપેલા ટ્રી માટે પ્રીઓર્ડર અને પોસ્ટઓર્ડર ટ્રાવર્સલ લાગુ કરો.

જવાબ:

પ્રીઓર્ડર અને પોસ્ટઓર્ડર એ ડેપ્થ-ફર્સ્ટ ટ્રી ટ્રાવર્સલ મેથડ્સ છે જેમાં અલગ અલગ નોડ વિઝિટિંગ સિક્વન્સ હોય છે.

આપેલ ટ્રી:

કોષ્ટક: ટ્રી ટ્રાવર્સલ કંપેરિઝન

ટ્રાવર્સલ	ઓર્ડર	આપેલ ટ્રી માટે રિઝલ્ટ
પ્રીઓર્ડર	રૂટ, લેફ્ટ, રાઇટ	40, 30, 25, 15, 28, 35, 50, 45, 60, 55, 70
પોસ્ટઓર્ડર	લેફ્ટ, રાઇટ, રૂટ	15, 28, 25, 35, 30, 45, 55, 70, 60, 50, 40

કોડ ઉદાહરણ:

```

def preorder(root):
    if root:
        print(root.data, end=" ", " ") # રૂટ વિઝિટ
        preorder(root.left)           # લેફ્ટ સબટ્રી વિઝિટ
        preorder(root.right)          # રાઇટ સબટ્રી વિઝિટ

def postorder(root):
    if root:
        postorder(root.left)          # લેફ્ટ સબટ્રી વિઝિટ
        postorder(root.right)         # રાઇટ સબટ્રી વિઝિટ
        print(root.data, end=" ", " ") # રૂટ વિઝિટ
  
```

મેમરી ટ્રીક: "PRE-NLR, POST-LRN - પ્રીઓર્ડર (Node-Left-Right), પોસ્ટઓર્ડર (Left-Right-Node)"

પ્રશ્ન 5(અ) OR [3 ગુણ]

બાયનરી ટ્રી ની એપ્લિકેશન્સ લખો.

જવાબ:

બાયનરી ટ્રીના કમ્પ્યુટર સાયન્સના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં અનેક વ્યવહારિક ઉપયોગો છે.

કોષ્ટક: બાયનરી ટ્રી એપ્લિકેશન્સ

એપ્લિકેશન	વર્ણન
બાયનરી સર્ચ ટ્રી	કાર્યક્ષમ સર્ચિંગ, ઇન્સર્શન, અને ડિલીશન ઓપરેશન્સ
એક્સપ્રેશન ટ્રી	ઇવેલ્યુએશન માટે મેથેમેટિકલ એક્સપ્રેશન્સ રજૂ કરવા
હફમેન કોડિંગ	ડેટા કમ્પ્રેશન અલ્ગોરિધમ્સ
પ્રાયોરિટી ક્યુ	હીપ ડેટા સ્ટ્રક્ચરનું ઇમ્પ્લિમેન્ટેશન
ડિસિઝન ટ્રી	મશીન લર્નિંગમાં ક્લાસિફિકેશન અલ્ગોરિધમ્સ

મેમરી ટ્રીક: "BEHPD - BST, Expression, Huffman, Priority queue, Decision tree"

પ્રશ્ન 5(બ) OR [4 ગુણ]

બાયનરી સર્ચ ટ્રી મા નોડ કેવી રીતે ઉમેરી શકાય તે સમજાવો.

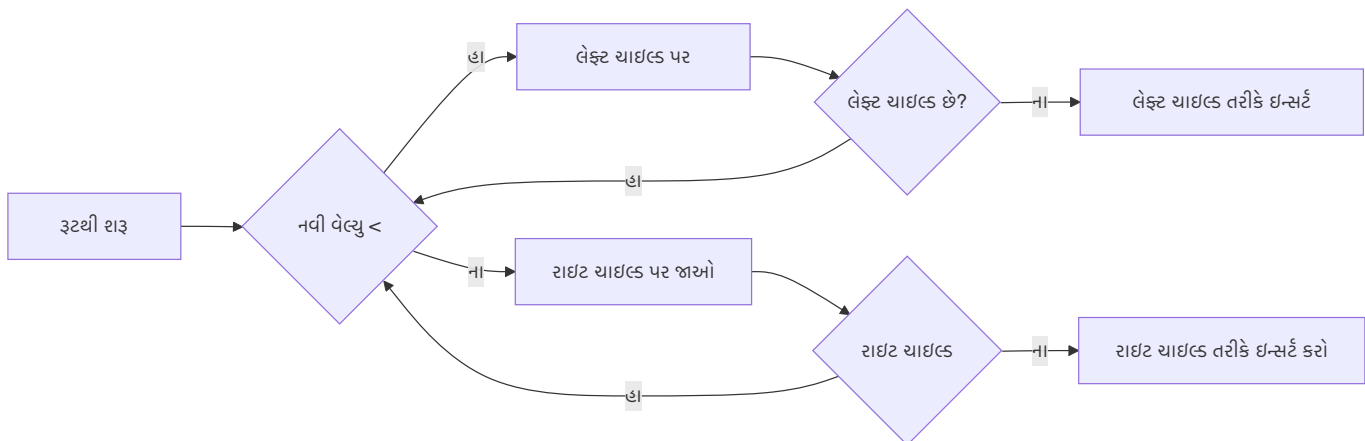
જવાબ:

બાયનરી સર્ચ ટ્રી (BST)માં ઇન્સર્શન BST પ્રોપર્ટી અનુસરે છે: લેફ્ટ ચાઇલ્ડ < પેરેન્ટ < રાઇટ ચાઇલ્ડ.

કોષ્ટક: BST માં ઇન્સર્શન સ્ટેપ્સ

સ્ટેપ	વર્ણન
1	રૂટ નોડથી શરૂ કરો
2	જો નવી વેલ્યુ < કરંટ નોડ વેલ્યુ, તો લેફ્ટ સબટ્રીમાં જાઓ
3	જો નવી વેલ્યુ > કરંટ નોડ વેલ્યુ, તો રાઇટ સબટ્રીમાં જાઓ
4	ખાલી પોઝિશન (નલ પોઇન્ટર) મળે ત્યાં સુધી રિપીટ કરો
5	મળેલી ખાલી પોઝિશન પર નવો નોડ ઇન્સર્ટ કરો

ડાયાગ્રામ: BST ઇન્સર્શન

મેમરી ટ્રીક: "LSRG - Less-go-left, Same-or-greater-go-right"

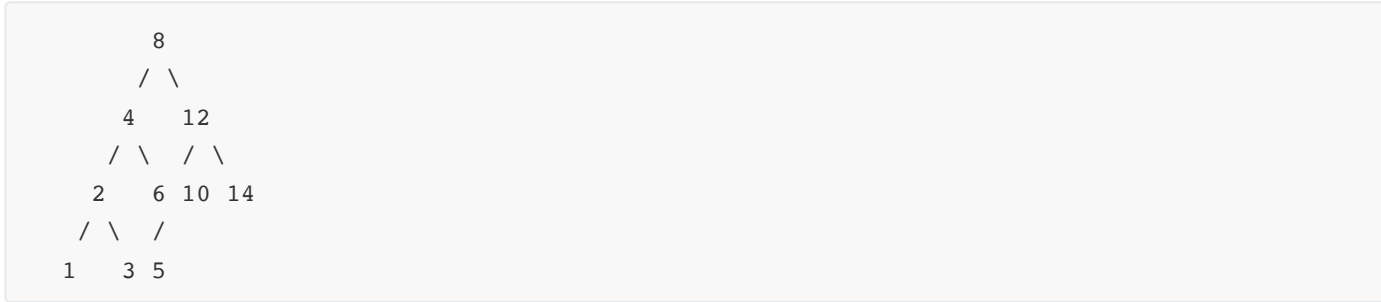
પ્રશ્ન 5(ક) OR [7 ગુણ]

8, 4, 12, 2, 6, 10, 14, 1, 3, 5 નમ્બર માટે બાયનરી સર્ચ ટ્રી દોરો અને ટ્રી માટે ઇન ઓર્ડર ટ્રાવર્સલ લખો.

જવાબ:

બાયનરી સર્ચ ટ્રી (BST) BST પ્રોપર્ટી જાળવીને નોડ્સ ઇન્સર્ટ કરીને બનાવવામાં આવે છે.

આપેલ એલિમેન્ટ્સ માટે બાયનરી સર્ચ ટ્રી:

કોષ્ટક: BST કન્સ્ટ્રક્શન પ્રોસેસ

સ્ટેપ	ઇન્સર્ટ	ટ્રી સ્ટ્રક્ચર
1	8	રૂટ = 8
2	4	8 ની ડાબી બાજુ
3	12	8 ની જમણી બાજુ
4	2	4 ની ડાબી બાજુ
5	6	4 ની જમણી બાજુ
6	10	12 ની ડાબી બાજુ
7	14	12 ની જમણી બાજુ
8	1	2 ની ડાબી બાજુ
9	3	2 ની જમણી બાજુ
10	5	6 ની ડાબી બાજુ

ઇન-ઓર્ડર ટ્રાવર્સલ:

ઇન-ઓર્ડર ટ્રાવર્સલ નોડ્સને આ ક્રમમાં વિઝિટ કરે છે: લેફ્ટ સબટ્રી, કરંટ નોડ, રાઇટ સબટ્રી.

આપેલ BST માટે, ઇન-ઓર્ડર ટ્રાવર્સલ આ છે:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14

કોડ ઉદાહરણ:

```
def inorder_traversal(root):  
    if root:  
        inorder_traversal(root.left)    # લેફ્ટ સબટ્રી વિઝિટ  
        print(root.data, end=", ")      # કરંટ નોડ વિઝિટ  
        inorder_traversal(root.right)   # રાઇટ સબટ્રી વિઝિટ
```

મેમરી ટ્રીક: "LNR - Left, Node, Right makes sorted order in BST"